

Toimeentulotukilain muutosten toimeenpano ja muuta ajankohtaista

**Ritva Liukonen
Erityisasiantuntija**

14.3.2023

Toimeentulotukilaki on uudistettu

Esityksessä ehdotetaan muutoksia lainsäädäntöön monelta osin, mutta kyse ei kuitenkaan ole lain kokonaisuudistuksesta

Laki tuli voimaan 1.1.2023 lukien

Perusrakenne säilyy ennallaan. Järjestämismääräykset täydentävän- ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta siirtyy hyvinvointialueille

Perustoimeentulotuen rahoitus säilyy toistaiseksi ennallaan, mutta kuntien rahoitusosuuden jatkon suhteen on tarpeen tehdä jatkoselvittelyä

- VM:n kanssa tarkoitus perustaa työryhmä

Lain vahvistamisen jälkeen annettiin kaksi valtioneuvoston asetusta; valtakunnallisesta toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnasta (1196/2022) sekä alueellisista toimeentulotukiasioiden neuvottelukunnista (1197/2022)

Mikä toimeentulotukilaissa muuttuu?

Esityksellä muutettiin toimeentulotuesta annettua lakia sekä sosiaalihuoltolakia ja lakia kuntouttavasta työtoiminnasta.

Esityksen tavoitteena on parantaa erityisesti sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina, kun toimeentulotukilain toimeenpano jakautuu Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden sosiaalihuollon kesken.

- Lain rakenne uudistuu ja selkiytyy
- Säädetään yhteistyöstä valtakunnantasolla, hyvinvointialueiden tasolla sekä asiakaskohtaisesta yhteistyöstä
- Sosiaalihuollon lausunto ja tiedonvaihdon kysymykset
- Säädetäisiin laskelmasta ja henkilöllisestä soveltamisalasta
- Hyvinvointialuetta koskevat tekniset muutokset
- Sosiaalihuoltolain 14 §:ään palvelu taloudellisen toimintakyvyn edistämiseksi

Toimeentulotuki-infot

Tammikuun puolessa välissä annettiin kaksi toimeentulotuki-infoa

- Toimeentulotukilain muutoksista kertova pidempi kirje, jossa selostetaan keskeiset muutokset laissa sekä asetusten keskeinen sisältö.
- Toimeentulotuen perusosan määrästä päätettiin antaa vielä erillinen ohjauskirje, koska osana perheiden tukemisen pakettia hyväksyttiin ensi vuodelle korotukset alle 18-vuotiaiden perusosiin. Lisäksi normaalit indeksikorotukset nostivat perusosia tuntuvasti.
- Toimeentulotuen valtakunnallisen neuvottelukunnan asettaminen keväällä, alueelliset neuvottelukunnat toivotaan saatavan kokoon syksyyn mennessä
- Toimeentulotukilain soveltamisoppaan päivittäminen on tarpeen tehdä

<https://stm.fi/-/toimeentulotuki-infot-hyvinvointialueille-ja-kelalle->

Sosiaalisen luototuksen uudistuksen toimeenpano

- Sote-uudistuksen yhteydessä sosiaalisen luototuksen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Samassa yhteydessä sosiaalisen luototuksen järjestämiseksi tarvittavat resurssit luottopääomaa lukuun ottamatta siirtyivät hyvinvointialueille
- Sosiaalisesta luototuksesta annettuun lakiin tehdyt muutokset edellyttävät kaikkia hyvinvointialueita käynnistämään sosiaalisen luototuksen palvelun viimeistään 1.8.2023 mennessä (HE 136/2022 vp).
- Hyvinvointialueet voivat järjestää sosiaalista luototusta jo tätä aiemmin sote100-lakipaketin yhteydessä (HE 56/2021 vp) annettujen lakimuutosten myötä, mutta tämä on hyvinvointialueille vapaaehtoista.

Lakiuudistuksen keskeinen sisältö

- Uudistuksen tavoitteena on sosiaalisen luototuksen alueellisesti yhdenvertaisempi saatavuus
- Sosiaalisesta luototuksesta tulee valtakunnallinen ja lakisääteinen määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu.
  - Hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttäisi.
  - Lisäksi sosiaalisen luoton hakijalle ja luotonsaajalle annettavasta taloudellisesta neuvonnasta ja ohjauksesta säädetään aiempaa tarkemmin.
- Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain mukaisten tehtävien kustannukset kuuluvat luottopääomaa tai luottotappiosta aiheutuvia menoja lukuun ottamatta hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain piiriin (617/2021).
- Laissa säädetään myös sosiaalisen luototuksen luottopääoman menoihin myönnettävästä valtionavustuksesta.

Valtionavustuksen tavoite ja ehdot

- Avustuksen tavoitteena on varmistaa sosiaalisen luototuksen järjestämisvastuun toteutuminen kaikilla hyvinvointialueilla 1.8.2023 lukien. Sosiaalisen luototuksen alueellisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tullaan myöntämään kertaluonteista avustusta sosiaalisen luototuksen luottopääomaa varten kaikille hyvinvointialueille.
- Kyseessä olevaa valtionavustusta voivat hakea hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjänä
- Avustus on käytettävissä heti sen myöntämisen jälkeen sosiaalisen luototuksen myöntämiseksi tarvittavan pääoman kustannuksiin.
- Jaettavissa noin 9,5 milj. euroa kertaluontoinen erityisavustuksena, ei edellytetä ns. omarahoitusosuutta / omavastuuta
- Hakuaika on 15.2. – 31.3.2023 klo 16.15

<https://stm.fi/vuoden-2023-valtionavustushaut>

Sosiaaliturvakomitean välimietintö toimeentulotuen näkökulmasta

18. Toimeentulotuen roolia säännönmukaisesti perusturvaa täydentävänä tuen muotona tulisi pyrkiä kaventamaan. Tavoitteen saavuttamiseksi perusturvan ja toimeentulotuen päällekkäisyyden tarkoituksenmukaisuuden arviointia jatketaan.

- Taustalla vaikuttaviin isoihin ongelmiin pitkäaikaistyöttömyydestä ja kohtuuhintaisen asumisen vähäisyydestä on pyrittävä edelleen määrätietoisesti löytämään ratkaisuja.
- Toteutetaan toimeentulotuen ja perusturvan keskinäissuhteiden ja pitkäaikaisen toimeentulotuen saannin taustatekijöiden arviointitutkimus mahdollisten uudistamiskohteiden löytämiseksi.

19. Toimeentulotuen pitkäaikaisen käytön vähentämiseen liittyy myös tarve saada kaikki osalliseksi yhteiskuntaan, kukin oman kykynsä mukaan. Tavoitteena on, että toimeentulotukea pitkään ilman ensisijaisia etuuksia saavien ohjautumista palvelutarpeen arviointiin ja palveluihin tehostetaan.

- Tavoitteen edistämiseksi on syytä seurata, miten toimeentulotukilakiin esitetyt vuoden 2023 alusta voimaan tulevat muutokset sekä hyvinvointialueiden aloittaminen tiivistävät Kelan ja sosiaalihuollon yhteistyötä asiakkaiden tilanteiden selvittämiseksi.
- Hyvinvointialueiden toimeenpanon ohjauksessa arvioidaan, voidaanko palvelujen tarjoamista toimeentulotuen saajille edelleen tehostaa tulevien hyvinvointialueiden monialaisena työnä. Palveluihin ohjaamisen tehostamisen yhteydessä on huolehdittava siitä, että palveluita on tarjolla tarvetta vastaavasti. Palveluiden tarjonnan lisäämisen kustannus- ja henkilöstövaikutukset ovat keskeinen arvioinnin kohde.
- Kelan ja sosiaalihuollon välistä palveluohjausta sekä sosiaalihuollon palveluihin liittyvää tilasto- ja tutkimustietopohjan vahvistamista on määrätietoisesti jatkettava, jotta palveluita voitaisiin kehittää tarkoituksenmukaiseen suuntaan.

Tulevaisuuden sosiaaliturva

Esitys seuraavalle hallitukselle perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämisestä

Sosiaaliturvakomitea kannattaa yhden perusturvaetuuden selvittämistä sosiaaliturvauudistuksen seuraavana vaiheena. Yksi perusturvaetus olisi syyperusteinen etuus. Perusturvaetuuden myöntämisen ehdot ja perusteet olisivat erilaiset riippuen elämäntilanteesta. Yhteen perusturvaetuuteen esitetään vaiheittaista siirtymistä.

Komitean linjaukset toisen kauden työlle

Viimesijaisen sosiaaliturvan (nykyisin toimeentulotuen) asema sosiaaliturvajärjestelmässä. Komitean työssä arvioidaan, kuinka hyvin toimeentulotuen ja perusturvaetuuksien välinen suhde vastaa perustuslain 19 §:n 1 ja 2 momenttien välistä hierarkiaa. Samalla tarkastellaan toimeentulotukea ja perusturvaetuuksia koskevia rakenteellisia kehittämisehdotuksia ja toimeentulotuen toimeenpanon tarkoituksenmukaisia järjestämistapoja. Lisäksi arvioidaan viimesijaisen turvan ja perusturvan tasoihin liittyviä kehittämissuhteita ja niiden vaikutuksia sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuteen ja eri etuus- ja tukimuotojen tavoitteisiin.

<https://stm.fi/tapahtumat/2023-03-16/sosiaaliturvakomitean-ensimmaisen-kauden-paatosseminaari-kohti-uudistuksen-seuraavaa-vaihetta>

Kiitos!

